

STORTINGET

Innst. 221 S

(2022–2023)

Innstilling til Stortinget
fra utenriks- og forsvarskomiteen

Dokument 13 (2022–2023)

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Årsrapporter fra Stortingets faste delegasjoner til internasjonale parlamentariske forsamlinger for 2022

Til Stortinget

Sammendrag

Dokument 13 (2022–2023) inneholder årsrapportene for Stortingets delegasjoner til følgende interparlamentariske forsamlinger:

- Det parlamentariske partnerskapet Asia-Europa (ASEP) og ASEANs interparlamentariske forsamling (AIPA)
- Den interparlamentariske union (IPU)
- EFTA- og EØS-parlamentarikerkomiteene
- Europarådets parlamentariske forsamling (PACE)
- Konferansen for arktisk parlamentarisk samarbeid (CPAR)
- NATOs parlamentariske forsamling (NATO PA)
- OSSEs parlamentariske forsamling (OSSE PA)

Årsrapporten til Nordisk råds delegasjon for 2022 behandles separat. Det rapporteres ikke fra Stortingets delegasjon for forbindelser med Europaparlamentet og Stortingets delegasjon til Konferansen om EUs utenriks-, sikkerhets- og forsvarspolitik, der deltakelsen for begge utgår fra utenriks- og forsvarskomiteen.

Årsrapportene gir et bilde av omfanget og bredden i Stortingets interparlamentariske delegasjoners virksomhet i 2022. De beskriver arbeidet i de ulike delegasjonene og hvilke temaer som har preget samarbeidet.

Delegasjonene har ulike tematiske og geografiske virkeområder. Parlamentarikerforsamlingene har forskjellig tilknytning til de multilaterale foraene de er assosiert med. Noen har tett kontakt med regjeringssidens del av organisasjonen, mens andre har mer indirekte tilknytning. Noen av forsamlingene vedtar resolusjoner gjennom året, mens andre gjør sine vedtak på en årlig sesjon. Parlamentarikerforsamlingene har likevel mange fellestrekk og er viktig for den demokratiske forankringen av multilaterale politiske prosesser.

Krigen i Ukraina

Russlands krig mot Ukraina var et dominerende tema i de interparlamentariske forsamlingene i 2022. Russlands krigføring har generelt blitt massivt fordømt. Fordømmelsen av Russland har vært aller mest utvetydig i forsamlingene som har et europeisk og/eller vestlig tyngdepunkt, som PACE, OSSE PA, NATO PA, det arktiske parlamentariske samarbeidet og den felles EØS-parlamentarikerkomiteen. Også i IPU, som har global deltakelse, har man lyktes med å få vedtatt resolusjoner som tydelig fordømmer Russlands krigføring, og det i enda sterkere grad mot slutten av 2022 enn ved årets begynnelse.

I tillegg har Russlands invasjon fått store konsekvenser for det praktiske samarbeidet i flere av parlamentarikerforsamlingene. Forsamlingenes svært ulike formålsbeskrivelser, historikk, vedtekter og sammensettning har imidlertid gjort at de konkrete reaksjonene på Russlands krigføring har variert betydelig. Europarådet og PACE ekskluderte Russland i mars og gikk med det til et slikt skritt for første gang i organisasjonenes historie. For andre forsamlinger, som Konferansen for arktisk parlamentarisk samarbeid og OSSE PA, er russisk

medlemskap av henholdsvis geografiske og historisk-politiske årsaker i større grad en forutsetning for deres egen eksistens. I Konferansen for arktisk parlamentarisk samarbeid har man fremfor eksklusjon derfor vedtatt en pause i samarbeidet, mens man i OSSE PAs tilfelle formelt sett fortsetter samarbeidet som tidligere. Vi sumnekt til vestlige land for de russiske og belarusiske delegasjonene gjorde like fullt at disse ikke kunne delta på OSSE PAs hovedsesjon og høstmøte i 2022. I IPU tilsi-er både vedtekter og geopolitiske forhold at utestengelse av Russland er langt vanskeligere å se for seg, og Russland deltar fortsatt mer eller mindre som normalt her. I NATO PA og EFTA-/EØS-parlamentarikerkomiteene er Russland ikke medlem i utgangspunktet, og i disse fore-ene har man derfor kunnet fokusere på krigen og dens konsekvenser uten å måtte vurdere hvilke følger den burde få for forsamlingene i seg selv.

Verdensøkonomien, klima og miljø

Etterdønningene etter covid-19-pandemien og Russlands krigføring i Ukraina har fått store konsekvenser for verdensøkonomien. Krigens følger for energisituasjonen i Europa og for internasjonal handel var et viktig tema for EFTA- og EØS-parlamentarikerkomiteene i 2022. Den globale energi- og matvarekrisen var tema for flere av forsamlingene. Både OSSE PA og NATO PA har diskutert de økonomiske konsekvensene av krigen, herunder hvordan krigen påvirker andre land og befolkninger gjennom økonomiske tilbakeslag og økte strøm-utgifter. I tillegg har klimautfordringer og miljø vært et sentralt tema både for ASEP/AIPA-samarbeidet, det arktiske parlamentariske samarbeidet, IPU og EFTA-/EØS-parlamentarikerkomiteene.

Motvirkning av autoritære krefter

Situasjonen for menneskerettigheter, demokrati og rettsstat har vært et viktig tema i parlamentarikerfor-samlingene også i 2022. I PACE har man et sterkt fokus på å snu den negative utviklingen på disse områdene i dagens Europa. Både de humanitære, menneskerettslige og rettsstatlige aspektene ved krigen i Ukraina har dominert agendaen i så godt som alle PACEs møter siden invasjonen. I OSSE PA var den norske delegasjonen bl.a. vertskap for et arrangement om politisk undertrykkelse i Russland og Belarus sammen med delegasjonene fra USA og Litauen. Også NATO PA har et stadig sterkere fokus på viktigheten av å være tro mot demokratiske verdier i en verden der autoritære krefter er på frem-marsj.

Russlands krig mot Ukraina og Kinas fortsatt økende selvhevdelse var i 2022 tydelige uttrykk for at autori-tære krefter søker å vinne terreng på det geopolitiske plan. I flere av forsamlingene, ikke minst i ASEP- og AIPA-samarbeidet, har dette ført til et enda sterkere fo-

kus på viktigheten av en regelstyrt verdensorden og multilateralt samarbeid.

Koordinering og informasjonsdeling på tvers

Ut over arbeidet til de faste interparlamentariske delegasjonene innbefatter Stortingets internasjonale engasjement også komitéreiser og presidentskapets reiser, internasjonale besøk til Stortinget og internasjonale arrangementer som Stortinget er vertskap for. For å sikre best mulig informasjonsutveksling på tvers av delegasjonene, og mellom delegasjonene, presidentskapet og utenriks- og forsvarskomiteen (UFK), ble det i 2022 avholdt to møter mellom delegasjonslederne, presi-dentskapet og UFKs ledelse. Det ble i april også gjennomført et eget møte mellom delegasjonslederne og utenriksminister Anniken Huitfeldt på Stortinget, der temaet var forholdet til Russland etter landets invasjon av Ukraina. Stortinget har også i 2022 behandlet delegasjonenes årsrapporter (med unntak av Nordisk råds årsrapport, som ble behandlet separat) samtidig med debatten om regjeringens årlige utenrikspolitiske redegjørelse.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsmund Aukrust, Nils-Ole Foshaug, Eva Kristin Hansen og Rigmor Aasrud, fra Høyre, Hårek Elvenes, Ingjerd Schou, Erna Solberg og lederen Ine Eriksen Søreide, fra Senterpartiet, Marit Arnstad og Bengt Fasteraune, fra Fremskrittspartiet, Sylvi Listhaug og Christian Tybring-Gjedde, fra Sosialistisk Venstreparti, Ingrid Fiskaa, fra Rødt, Bjørnar Moxnes, fra Venstre, Guri Melby, og fra Kristelig Folkeparti, Dag-Inge Ulstein, viser til at den foreliggende årsrapporten demonstrerer den store bredden i de faste internasjonale delegasjonene Stortinget deltar i. Komiteen mener det er av stor verdi at Stortingets medlemmer gis anledning til å representere Norge og deltar i internasjonal dialog og samarbeid. De internasjonale delegasjonene er viktige for den videre demokratiske forankringen av multilaterale politiske prosesser i Norge.

Komiteen merker seg at krigen i Ukraina har vært et overskyggende tema i de interparlamentariske forsamlingene i 2022, og at Russlands folkerettsstridige krigføring har mottatt fordømmelse og kritikk i samtligge. Spesielt tydelig har fordømmelsen vært i de forsamlingene med et europeisk og vestlig tyngdepunkt. Komiteen mener det er viktig at likesinnede land fortset-

ter å benytte alle tilgjengelige forsamlinger for å utøve press mot Russland og uttrykke støtte til Ukrainas sak.

Komiteen viser til at ettervirkningene etter covid-19-pandemien og Russlands krigføring i Ukraina har store konsekvenser for verdensøkonomien. Disse konsekvensene var i 2022 sentrale spørsmål for EFTA- og EØS-parlamentarikerkomiteene. Også i OSSE PA og NATO PA ble spørsmål knyttet til verdensøkonomi, matmangel og energitilgang tatt opp. De humanitære, menneskerettslige og rettsstatlige sidene ved krigen i Ukraina dominerte agendaen i PACE og OSSE PA.

Komiteen understreker at delegasjonene i år og i tiden fremover vil utføre et viktig, men krevende arbeid i å fremme samarbeid og tillit internasjonalt. Verden opplever større usikkerhet enn på lenge, og grenseoverskridende utfordringer vil kun møtes gjennom sam-

handling. Komiteen mener man innen spørsmål om både sikkerhet, klima, og autoritære krefter er avhengige av at likesinnede land leder an.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 13 (2022–2023) – Årsrapporter fra Stortingets faste delegasjoner til internasjonale parlamentariske forsamlinger for 2022 – vedlegges protokollen

Oslo, i utenriks- og forsvarskomiteen, den 14. mars 2023

Ine Eriksen Søreide

leder

Ingjerd Schou

ordfører

